УДК 636.22/28.082.23
Н.В.КОНОНЕНКО[1], І.І.САЛІЙ[1], Ю.П.ПОЛУПАН[2], І.О.МОКЕЄВ[1]

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ЖИРНОМОЛОЧНОГО ТИПУ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

[1]Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» УААН – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства
[2]Інститут розведення і генетики тварин УААН

У південному регіоні основною породою великої рогатої худоби є червона степова, яка найбільш пристосована до умов посушливого, спекотного клімату, але за показниками продуктивності і технологічності поступається кращим світовим молочним породам.

Програмою якісного удосконалення великої рогатої худоби на півдні України поліпшуючими були затверджені англерська і червона датська породи. Бугаї цих порід завозилися з ФРН і Данії і зосереджувалися в племоб'єднаннях, а нетелі – в провідних племінних господарствах червоної степової породи для створення репродукторів з метою подальшого відтворення чистопородної племінної худоби в кліматичній зоні розведення червоної степової худоби. За період з 1964 до 1982 року з ФРН і Данії на південь України (10 областей) завезено 468 бугаїв-плідників і 2086 голів нетелів і телиць англерської і червоної датської порід.

У племзаводах ім. Кірова (нині "Зоря") Херсонської, "Диктатура" ("Малинівка") і "Більшовик" Донецької, ім. Кірова і "Більшовик" Запорізької, ім. Карла Лібкнехта ("Нива") Одеської, "Широке" Кримської, "Червоний шахтар" та ім. XXV з'їзду КПРС Дніпропетровської, "Комуніст" ("Дружба народів") Миколаївської областей та дослідному господарстві Луганської державної сільськогосподарської дослідної станції створено репродуктори англерської, а в КСП ім. Кірова ("Лідія") Херсонської, ім. Дзержинського Одеської областей та "Славне" АР Крим областей – червоної датської худоби.

Генетичний потенціал продуктивності материнських предків імпортованого поголів'я за надоєм коливався в межах 5,5-9,5 тис. кг молока і за вмістом жиру – 3,97-4,95%.

Колективом наукових співробітників інституту "Асканія-Нова" у складі Н.В.Кононенко, О.П.Бесараба, Р.О.Синюка, В.Б.Блізниченко, В.І.Власова, Д.А.Топіліна, В.А.Бугайова, І.В.Тищенко були розроблені "Методические рекомендации по реализации программы селекции крупного рогатого скота красной степной породы Украины в 1980-1990 гг.", (Херсон, 1980 г.). Поряд з чистопородним розведенням, в методичних рекомендаціях важлива роль в удосконаленні червоної степової породи відведена цілеспрямованому використанню імпортованої худоби поліпшуючих англерської та червоної датської порід для створення жирномолочного внутріпородного типу.

Робота проводилася в 17 базових господарствах провідних племзаводів червоної степової породи Херсонської, Одеської, Запорізької, Дніпропетровської, Донецької та Миколаївської областей і АР Крим з продуктивністю стад 4,0-5,0 тис. кг молока. При відборі господарств орієнтувалися на достатній рівень годівлі (58-65 ц кормових одиниць на корову за рік) та усталені традиції на високу зоотехнічну культуру ведення галузі.

Селекційною програмою передбачалося зберегти у тварин нових поколінь пристосованість до умов посушливого клімату червоної степової породи, а за рахунок англерської та червоної датської порід підвищити вміст жиру в молоці, покращити тип будови тіла та технологічність.

Основним методом розведення при виведенні жирномолочного типу в створюванній червоній молочній породі було відтворне схрещування маточного поголів'я червоної степової породи з плідниками англерської і червоної датської порід до одержання тварин другого і третього поколінь з умовною часткою крові за поліпшуючими породами 3/8, 5/8, 3/4 і 7/8 з подальшим розведенням помісей "у собі".

На першому етапі науково-дослідна робота була спрямована на вивчення адаптаційних особливостей тварин в репродукторах англерської і червоної датської порід, вивчення продуктивних якостей та відтворної здатності у ряді генерацій за чистопорідного розведення. Вивчалася ефективність використання бугаїв-поліпшувачів на маточному поголів'ї червоної степової породи різного рівня продуктивності. В базових господарствах проводилося накопичення та вивчення тварин з бажаного умовною кровністю за поліпшуючими породами. Тварини, які відповідали вимогам стандарту нового типу, відбиралися в селекційне ядро. Важливу роль при цьому мали виводки помісних тварин, які щорічно проводились за участі науковців, фахівців господарств і племоб'єднань. Під час комплексної оцінки члени комісії особливу увагу звертали на міцність конституції і жирномолочність, оскільки головною метою наукової розробки було отримання високопродуктивних тварин міцної конституції, бажаного типу будови тіла з підвищеним вмістом жиру в молоці. Зацікавлення підвищенням жирномолочності було пов'язано з тим, що за чистопорідного розведення червоної степової худоби питома вага корів із вмістом жиру в молоці 4% і вище впродовж останніх 60 років знаходилась лише на рівні 12-13%. Широким використанням бугаїв жирномолочної англерської породи передбачалося підвищити вміст жиру в молоці корів.

Одночасно з оцінкою екстер'єрно-конституційних особливостей і продуктивних якостей тварин різної умовної кровності проводили аналіз результатів попереднього підбору. Виявлені кращі плідники використовувалися в індивідуальному та замовному підборі для підвищення продуктивності та формування генеалогічної структури стад.

Кращі ремонтні бугайці з базових господарств реалізовувалися в племоб'єднання зони розведення червоної степової породи. В 1986 році, на другому етапі створення типу, в парувальній мережі широко використовувалися 329 бугаїв-плідників англерської породи з середнім надоєм матерів за кращу лактацію 6147 кг молока жирністю 4,6%, матерів батьків – 7084 кг з 5,0% жиру; 52 плідника червоної датської породи з продуктивністю жіночих предків відповідно – 6562 кг з 4,18% і 7432 кг з 4,5%. Крім чистопорідних, використовувались плідники з різною часткою "крові" поліпшуючих порід (201 голова, 5946 кг з 3,98% і 6624 кг з 5,03%), а також бугаї-плідники, які мали кровність поліпшуючих порід з материнського боку родоводу (ввідне схрещування). Це була найбільша група, в ній нараховувалося 369 плідників з продуктивністю матерів 5985 кг молока жирністю 3,99%, матерів батьків –

6566 кг і 4,04%, та 602 бугаї-плідники чистопородної червоної степової породи з надоєм матерів відповідно 5985 кг, 3,99% і матерів батьків – 6566 кг і 4,04%.

На другому етапі створення нового типу продовжувалися дослідження із вивчення інтенсивності росту і розвитку молодняку як у репродукторах імпортованої худоби, так і у базових господарствах, придатності корів до машинного доїння, відбору корів в селекційне ядро, вивченню споріднених груп та розведенню тварин бажаного типу "у собі".

На третьому етапі було завершено формовання генеалогічної структури нового типу, вивчені поєднання споріднених груп, завершені дослідження із вивчення продуктивних і племінних якостей, біологічних та технологічних особливостей корів селекційного ядра загальною чисельністю в 14 базових господарствах 3110 голів і підготовлені матеріали для апробації жирномолочного типу створюваної червоної молочної породи. Зазначений внутріпорідний тип апробовано як нове селекційне досягнення наприкінці 1998 року і рекомендовано до широкого використання на півдні України у зоні ризикованого богарного землеробства.

УДК 636.32/.38085

Н.М.КОРБИЧ

ПОКАЗНИКИ ВОВНОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ОВЕЦЬ ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ

Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» УААН – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Асканійська тонкорунна – це перша вітчизняна порода овець, яка була виведена академіком М.Ф.Івановим за період з 1925 до 1934 року. М.Ф.Іванов дав всебічний аналіз спадковості вовнових властивостей під час схрещування різних порід овець, які мають стійку спадковість. При цьому він показав, що помісі мають вовновий покрив проміжного характеру, порівняно з початковими породами. Також він придав особливе значення необхідності враховувати, що спадкові задатки, які були одержані тваринами, проявляються в повній мірі тільки при найкращих умовах годівлі та утримання.

З метою збільшення продуктивності та поліпшення вовнових якостей овець асканійської тонкорунної породи вченими інституту «Асканія-Нова» методом чистопородного розведення та схрещування з австралійськими мериносовими баранами створений таврійський внутріпорідний тип асканійських овець.

На основі вищеприведеного матеріалу нами було проведено вивчення показників вовнової продуктивності австрало-асканійських овець (вихід та настриг митого волокна, сортовий склад рун, довжина та жива маса тварин) з метою визначення бажаного типу вовнового покриву овець.

Для досліджень була відібрана вовна овець таврійського внутріпорідного типу різних статевовікових груп: барани – плідники, барани – річняки, переярки та ярки, в кількості 50 голів від кожної групи.